

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра мовної та психолого-педагогічної підготовки

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 053 «Психологія»
за освітньою програмою «Психологія»
на тему: **«ІНДИВІДУАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСІБ РАНЬОГО**
ЮНАЦЬКОЮ ВІКУ В ПЕРІОД АДАПТАЦІЇ В НОВІЙ ЕТНІЧНІЙ ДІАСПОРІ»

Виконавець:

студентка 4 курсу 41 групи
факультету ФЕУП

Климчук Богдана Віталіївна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

Доцент кафедри МППЦ,

Доктор психологічних наук

(науковий ступінь, вчене звання)

Асєєва Ю.О.

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Сучасний світ характеризується стрімкими змінами та рухомістю населення, що призводить до формування різноманітних етнічних груп у різних куточках планети. Переселення, пошук кращих життєвих умов та політичні події можуть призвести до того, що індивіди раннього юнацького віку знаходять себе в новій етнічній діаспорі, де вони змушені стикатися з новими культурними та соціальними умовами. Ця ситуація створює складну задачу адаптації для молодих людей, які переживають важливий період свого розвитку. Актуальність обраної теми зумовлена тим, що адаптація до нового соціокультурного контексту важлива для забезпечення успішного функціонування та психологічного благополуччя індивідів, особливо в ранньому юнацькому віці, коли формуються основні життєві цінності, соціальні навички та ідентичність.

Метою даної роботи є розгляд і аналіз індивідуально-психологічних аспектів адаптації молодих осіб в новій етнічній діаспорі в період юнацького віку. Поставлена мета передбачає постановку та вирішення таких **завдань дослідження:**

- 1 Провести аналіз літератури та наукових досліджень, що висвітлюють психологічні та фізіологічні чинники розвитку осіб раннього юнацького віку;
- 2 Розглянути основні аспекти адаптації, такі як соціальна ідентичність, мовна адаптація, культурний шок, соціальна адаптація та психологічні реакції;
- 3 Визначити особливості адаптації в новій етнічній діаспорі;
- 4 Дослідити індивідуально-психологічні особливості, що сприяють розвитку у новій етнічній діаспорі.

Об'єктом дослідження даної дипломної роботи є індивідуально-психологічні особливості осіб раннього юнацького віку, які перебувають в період адаптації в новій етнічній діаспорі.

Предмет дослідження: індивідуально-психологічні особливості, що сприяють розвитку у новій етнічній діаспорі.

У дослідженні використовувалися наступні **методи:** аналіз, синтез, класифікація та узагальнення даних психологічної літератури; психологічні

спостереження, тестування, кількісно-якісний аналіз обробки отриманих результатів емпіричного дослідження.

Вибірка дослідження: юнаки 16-20 років, які емігрували в інші країни та стали учасниками нових етнічних діаспор.

Аналіз досліджень та публікацій.

Розробкою проблем, пов'язаних з розвитком особистості, в період юнацтва, займалися видатні дослідники: Л. С. Виготський, Д. Гілфорд, Ж. Піаже, Л. Дарфман, Д.Б. Ельконін, Е.Еріксон, К. Роджерс, та ін. Проблемі адаптації також приділяється велика кількість досліджень, як у вітчизняній, так і в зарубіжній психології. Серед дослідників даної проблематики можна назвати: Дж.Кельті, К.Левін, О. Лещенко, А. Коростілев, І. Козлова, М. Гардінер та ін.

Практичне значення дослідження

Отримані результати можуть бути використані:

- як практичні рекомендації щодо поліпшення адаптаційного процесу юнаків в нових етнічних діаспорах;
- при індивідуальному консультуванні здобувачів вищої освіти;
- результати дослідження можуть використовувати студенти психологічних та педагогічних спеціальностей під час проходження педагогічної практики та в ході написання наукових статей, рефератів, курсових робіт.

Апробація результатів роботи. Климчук Б.В., Асєєва Ю.О.. Основні проблеми адаптації у новій етнічній діаспорі. Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми практичної психології»,(17 травня 2024 року) м. Одеса.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, списку використаних джерел, додатків. У першому та другому розділі досліджуються та аналізуються індивідуально-психологічні особливості юнацького віку яка опинилася у новій етнічній діаспорі. У третьому розділі висвітлені психодіагностичні методи визначення індивідуально-психологічних особливостей юнаків, що перебувають у новій етнічній діаспорі. Загальний обсяг

дипломної роботи 76 сторінок, проілюстрована 23 рисунками. Список використаної літератури містить 41 джерело.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність теми роботи, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, наукову новизну і методи дослідження.

У першому розділі «Індивідуально-психологічні особливості осіб раннього юнацького віку» розкрито: психологічні та фізичні чинники розвитку осіб раннього юнацького віку поняття конфлікту. Проаналізовано емоційну стабільність, адаптивність та поняття самооцінки як складової «Я-концепції юнаків».

У другому розділі «Особливості адаптації в новій етнічній діаспорі» описуються культурні розбіжності, пошук ідентичності та соціальна інтеграція.

У третьому розділі «Дослідження індивідуально-психологічних особливостей юнаків у новій етнічній діаспорі» описується діагностичний інструментарій дослідження, його характеристика та описуються індивідуально-психологічні особливості юнаків у новій етнічній діаспорі на основі проведених нами опитувань.

Підбиваючи підсумки, беручи до уваги все вищезазначене, ми дійшли до думки, що ті юнаки, які мають вищий рівень емоційної стабільності та здорову самооцінку, найкраще соціально адаптовані у новій етнічній діаспорі. Емоційна стабільність допомагає їм ефективніше вирішувати конфліктні ситуації, керувати стресом та підтримувати позитивні міжособистісні відносини. Здорова самооцінка дозволяє їм бути впевненими у собі, своїх здібностях та цінностях, що сприяє більш успішній адаптації до нових викликів та середовища.

ВИСНОВКИ

Згідно із першим завданням нашої роботи було проаналізовано науково-теоретичні надбання щодо індивідуально-психологічних особливостей осіб раннього юнацького віку. Поняття віку є ключовою категорією в віковій психології, що було систематично розглянуто в діяльнісному підході О.М. Леонтьєва. Воно описує зміну ролі людини у суспільстві та розвиток її психіки під впливом зовнішніх факторів. Юнацький вік є особливо важливим та

чутливим періодом у формуванні особистості, характеризуючись статевим дозріванням, пошуком ідентичності та професійним самовизначенням. У цей період відбувається зародження нових якостей, що визначають подальший розвиток особистості.

Юність представляє собою період завершення фізичного розвитку, який характеризується узгодженими змінами у тілі та організмі, поліпшенням моторики, координації рухів, стабілізацією серцево-судинної системи та дихального апарату. Фізичний розвиток у юнаків описується як зміни, пов'язані з первинними та вторинними статевими ознаками.

Розвиток особистості у ранньому юнацькому віці аналізується у зв'язку зі спадковими, біологічними та соціальними факторами. Концепція Я та самооцінка є важливими аспектами особистості, формування яких у юнацькому віці визначається спілкуванням з оточуючими та має велике значення для саморегуляції та психологічного благополуччя особистості. Позитивна структура Я-концепції, що включає адекватний образ-Я, високий рівень самоповаги, впевненість у собі та здорову самооцінку, сприяє позитивному відношенню до себе та власним можливостям.

Відповідно до другого завдання дослідження ми розглянути основні аспекти адаптації, такі як соціальна ідентичність, мовна адаптація, культурний шок, соціальна адаптація та психологічні реакції. Нами було виявлено, що невдачі в міжкультурній комунікації виникають з різних причин, включаючи не лише зовнішні відмінності, але й складні соціальні норми, мислення та емоційні реакції. Ці підсвідомі моделі сприйняття можуть бути важко зрозуміти та коригувати під час взаємодії. Зокрема, особливою увагою було охоплено явище культурного шоку, що є психологічним станом, викликаним зіткненням з новою культурою. Виявлено, що культурний шок може сприяти як негативним відчуттям та фізичним симптомам, так і відкриттю нових цінностей та моделей поведінки.

Досягненням дослідження є виявлення ідеї повільної інтеграції в чужу культуру як способу подолання культурного шоку та досягнення особистого зростання. Цей підхід дозволяє не лише адаптуватися до нового середовища, а й

зберегти унікальність та цінності. Розглянуто також важливі аспекти міжкультурної адаптації, зокрема пошук ідентичності та взаємозв'язок з процесами адаптації до нового культурного середовища, що може включати як асиміляцію, так і збереження власної культурної ідентичності. Це породжує конфлікти та пошук нових способів вираження поглядів, але також визначено, що ідентичність є результатом процесу ідентифікації та формування ідентичності через інтеграцію різних складових у цілісну систему.

Враховуючи актуальність питань соціальної інтеграції в умовах нестабільності, дослідження підкреслює важливість розроблення продуктивних практик соціальної взаємодії та підтримки групової підтримки для поліпшення психологічного стану та соціальної інтеграції в етнічних діаспорах.

Визначили особливості адаптації в новій етнічній діаспорі та дослідили індивідуально–психологічні особливості, що сприяють розвитку у новій етнічній діаспорі. Результати дослідження з використанням тесту «Велика п'ятірка», тесту Роршаха та власного онлайн-опитування підтверджують високий рівень цікавості (43,63%) учасників у вивченні нових ідей та культури, хоча значна частина (38,21%) виявила лише час від часу таку цікавість. Також важливо відзначити, що певна частка (18,26%) не проявляє інтересу до нового матеріалу, що вказує на різноманітність реакцій учасників на стимули. У соціальних ситуаціях, більшість учасників (56,46%) відчувається спокійно, хоча не особливо енергійно, що свідчить про певний рівень комфорту. Однак значна частина (34,52%) виявила зручність та енергію, тоді як менша частка (9,12%) почувається неспокійно та втомлено, що може відображати відмінності в емоційній реакції на соціальні стимули. В контексті соціальної підтримки, більшість учасників (58,27%) відчуває потребу у соціальній підтримці, проте ця потреба може змінюватися залежно від обставин. Дуже виражена потреба у підтримці (25,52%) спостерігається у меншій кількості учасників, тоді як частина (16,41%) не відчуває необхідності у соціальній підтримці. Нарешті, щодо адаптації до нових умов та культурного шоку, більшість учасників (47,3%) демонструє деякі труднощі в адаптації, але майже половина (45,5%) майже не відчуває культурного шоку, що вказує на здатність до емоційної стабільності. Лише

невелика частина (7,3%) виявила досить сильний культурний шок. Таким чином, дослідження підтверджує різноманітність реакцій учасників на стимули і показує різні рівні адаптації та емоційної стабільності серед учасників.